

Patres, ut dixi supra Resolut. 1. quæst. 3. per totam eumque scripsisse primum, & secundum Paralipomenon ex communi sententia dixi superioribus quæst. eumque fuisse auctorem libri Esther tunc multi Auctores, de quo infra quæst. eumque scripsisse bonam partem ultimi capituli Deuteronomii, sicut & ultimam partem cap. ultimi Josue, sunt qui affirmant, ut supra vidimus sicut & ipsum esse Malachiam Prophetam, unum ex minoribus, ut refert D. Hieron. Prolog. in Malach. à qua sententia non multum videtur distare sanctus Pater, sicut & Rupertus; ubi, quam sententiam impugnant omnes commentatores in Malach. tam antiqui, quam moderni.

D. Hieron. Rupert.

269. D. Isidor. Sixtus.

Nehemiam fuisse ex Tribu Juda tradunt D. Isidor. de vita & morte Sanctorum, cap. 66. Sixtus Senensis in Nehemia, & Severus Sulpitius. Tamen illum fuisse Sacerdotem, aperte constat ex 2. Machab. cap. 2. n. 21. Fuit Socius Esdræ, vir valde virtutibus ac moribus conspicuus; & ideo in magno pretio habitus à Rege Ariaxerxe, & apud eum causas civium egit, & facultatem obtinuit, ut Jerusalem reedificaret, eamque muniret, ac ab hostibus defenderet.

Liber Primus & Secundus.

270. Trident.

Uterque est Scriptura Canonica, ut est de fide certum ex Concilio Tridentino sess. 4. & habetur in Textu Hebraico, ac in Canone Hebræorum Antiquorum, ac in Textu Græco ex Septuaginta. Auctor primi libri est Esdras, secundi vero Nehemias, ut patet ex utriusque titulo affixo in fronte, & Secundus incipit Verba Nehemia filii Helcia. Dicitur autem iste liber Nehemia. Secundus Esdræ, partim quia in eo referuntur ea, quæ simul ab Esdra, & Nehemia gesta sunt; partim etiam, quia antiquitus, tam apud Hebræos, & Græcos Esdras, & Nehemias unus tantum liber erat, & in uno tantum libro habebantur. Ita D. Hieron. in epist. ad Paulinum, Sixtus Senensis, & Bellarm. de Scrip. in Ecclesiasticis verb. Nehemi. Lyran. Carthusianus, Sanchez & alii Prologom. in Esdras.

D. Hieron. Senens. Bellarm. Lyran. Carthus. Sanchez.

271.

Græci. Latini.

3. Esdra.

In his libris Esdræ computandis dissident inter se Patres Græci, & Latini quia quem nos librum tertium Esdræ scribimus, & inter apocrypha scripta numeramus, Græci in sacro Canone collocant, & primum in ordine librorum Esdræ statuant ex eo, quia quæ in eo narrantur, gesta sunt ante ea, quæ in libris Esdræ, & Nehemæ scribuntur. & ex primo & secundo libro Esdræ apud nos, illi scilicet Græci unum faciebant, & sic apud Græcos Liber Primus Esdræ, habet initium, sicut apud nos Liber Tertius: scilicet; *Ecce Josias Pascha, &c.* & Liber Secundus Esdræ apud Græcos habet initium, sicut apud nos Liber Primus, *In anno primo Cyri Regis. &c.*

Liber Tertius & Quartus.

272.

Text. Hebr.

Hi duo libri Esdræ non sunt Canonici, nec Ecclesia Sancta Catholica spiritu gubernante eos inter libros Canonicos enumeravit: nam hi duo libri non habentur in Textu Hebraico, etiam antiquissimo, nec in Textu Græco ex Septuaginta; unde officio validum argumentum. Septuaginta anno mundi 3775. & ante Christum natum anno 278. juxta Torielium ibidem, & Salianum ibidem etiam num. 17. & 18. ipsum Textum antiquissimum Hebraicum, tradiderunt in Græcum; & tamen hos duos libros non tradiderunt: ergo inde aperte convincitur, quod non erant in illo Textu Hebraico antiquissimo. Confirmatur, quia de his duobus libris non faciunt mentionem Auctores antiquissimi, ut Philo Hebræus, Josephus, & Genebrardus in sua Chronologia Pagina 90.

Iste liber tertius & quartus, quamvis non sint Canonici, sunt boni, & sanæ doctrinæ; & ideo moltoies à Sanctis Patribus citantur, Origenes homil. 9. in Josue sub finem. S. Athanas. tract. 3. contra Arianos, Clemens Alexandrin. lib. 1. Stromat. part. 64. Cyprian. epist. ad Pomp. Auctor operis imperfecti homil. 1. in Matth. D. Ambros. lib. 2. in Lucam, & lib. de bono mortis, cap. 6. epist. 21. ad Horon. ubi ex libro 3. probat animæ immortalitatem. S. Basil. epistol. ad Chilonem. S. Hieron. contra Helvid. Irenæus lib. 3. cap. 25. Tertullian. lib. de habitu mulierum. D. Isidor. lib. 6. Etymolog. & quod magis Ecclesia Catholica unum ex lib. 4. in introitu Missæ feria tertia post Pentecosten, dicens: *Accipite jucunditatem gloria vestra gratias agentes Deo, qui vos ad celestia regna vocavit; & modo coronantur, & accipiunt palmam.*

Septuag. Torielius. Salianus.

Philo. Josephus. Genebrard.

Origenes. Alexand. Cyprian. Imperfect. D. Ambros.

D. Basil. D. Hieron. D. Iren. Tertull. D. Isidor. Ecclesia.

274. Alcazar.

Cornel.

Circa antiquitatem, & Auctorem horum librorum, Alcazar in cap. 7. Apocalyp. pag. 489. *Lucea A.* suspicatur Librum quartum Esdræ scriptum post Apocalypsim, sed ipsius seriem & contextum non probe tenuisse, ac proinde consequenter tenet hunc librum non fuisse scriptum ab Esdra, sed ab aliquo alio post Apocalypsim. Econtra Cornelius à Lapide post librum secundum Esdræ, & Nehemæ, §. *Dico ergo*, tenet Apocalypsim multum alludere ad 4. librum Esdræ, ut patebit conferenti cap. 6. Apocal. Cum hic cap. 4. n. 33. 36. & cap. 15. cum cap. 8. & cap. 12. Apocal. cum cap. 2. hic vers. 38. & 42. Ac proinde tenet librum esse antiquiorem Apocalypsi, sed semper manet eadem quæstio, ac dubitatio, quis fuerit prior, ac posterior, & quod posterius fecerit allusionem ad priorem. Non video efficax argumentum ad hoc, vel illud asserendum; & ideo rem diffinire non audeo.

QUESTIO XI.

De Tobia Libro.

SUMMARIUM.

275 Videntur aliqui Patres dicere non esse Canonicum, pro quo pugnant Hæretici, & num. 276.

277 De fide certum est esse Canonicum.

278 Uterque Tobias Auctor hujus libri, & probatur hæc sententia, & n. 279.

280 Componuntur varia versiones circa hanc rem.

281 Rejici

- 281 Rejicitur sententia contraria aliquorum.
282 Aperte constat scriptum fuisse sermone Chaldaico.
283 Solvitur obiectio in contrarium.
284 Computantur anni aetatis utriusque Tobia.

An sit Canonicus.

275. D. Hieron. D. Athan. Origenes. Ruffin. Lyran. Abulen. Cajetan.

Hunc librum Tobia non esse Canonicum, tenuerunt olim multi Patres, & D. Hieron. in Prolog Galeato. D. Athanasius in synopsi, Origenes apud Eusebium lib. 6. cap. 25. Ruffinus in exposit. Symbol. Lyran. super Tobiam, & 1. Reg. 1. 26. Abulen. quæst. 46. Cajet. in fine, Commentarior. in historia veteris testamenti, eo quod ut testatur D. Hieronymus in Tobiam, hic liber non habetur in Canone antiquo Hebræorum, & res non erat tunc molitum declarata, nec examinata ab Ecclesia ut modo.

276. Hæretici. Lutherus. Jonas.

Phasius.

277. C. Cartag. Florent. Trident. Innoc. I. Gelasius. Calixtus.

Sixt. Senen. Bellarm. Serarius. Anton.

278. Senensis. Salian.

Bellarm.

Serarius. Sâ. Titinus. Menoch. Gordon. Euseb. Celada. Lahay.

279. Tob. 12. Gizeus.

Hæretici ac nostra tempestate, inter apocryphos numerant, ut Lutherus in Symposiacis, & Jonas ejus summa, ac abbreviator, dicunt in hoc libro multa esse ridicula, & fæta, Paulus Phasius, & alii modestius, loquuntur dicentes non esse aliud, quam Drama, seu comediam, quæ boni Patris, & filii idea imitanda proponitur. Quos errores latè impugnant Bellarm. & ejus propugnator, lib. 1. de Verbo Dei, cap. 7. & 10.

Tamen certum de fide est, hunc librum Tobia esse Canonicum sicut & cæteros, qui habentur in corpore Bibliæ. Ita definit Concilium Carthaginense 2. Can. 47. Concilium Florentinum, & Tridentinum sess. 4. Innocentius I. in Epist. ad Exuperium, num. 7. Gelasius I. in Decreto de libris Canonicis, Calixtus I. in Epist. 2. S. Ireneus, S. Chrylost. D. August. D. Cyprian. D. Ambros. D. Basil. Clemens Alexandrin. Rabbanus, Callidorus D. Isidorus & alii quos citant Sixtus Senensis lib. 8. Biblioth. hæret. 11. Bellarm. lib. 1. de Verbo Dei, cap. 11. Serarius hic Prolog. 5. Fr. Anton. à Martre Dei in Isagoge scrip. Præf. 1. dub. 10. §. 2. num. 209.

Scriptor hujus libri.

Recepta sententia est, quod uterque Tobias fuerit scriptor hujus libri. Ita Sixtus Senensis lib. 1. Biblioth. Jacobus Salianus ad annum mundi 3335. num. 65. circa quem annum hanc historiam contigisse affirmat Bellarm. in lib. de scriptoribus Ecclesiasticis in Tobia, Serarius Prolog. 2. in Tobiam, Sa, Tyrin. Menoch. Gordonus Præfat. in Tobiam, Eusebius Nierembergins de origine sacra Scriptura, lib. 10. cap. 11. Celada in Tobiam, in Prolog. §. 12. n. 1. Lahay in Prolog ad Bibliam Max. sect. 15. c. 8. Et in hoc conveniunt omnes fere, quod Tobias Senior scripsit usque ad cap. 13. totum inclusive; Tobias autem junior scripsit ab exordio, cap. 14. usque ad versam 16. ubi de morte ipsius Tobia junioris; clausula vero libri, & capituli scripta est ab alio, ut fit in multis libris scripture.

Probatur hæc sententia ex cap. 12. num. 20. ubi Angelus loquens cum utroque Tobia, ait illis, Vos autem benedicite Deum, & narrate omnia mirabilia ejus. Græcus legit, scribite omnia, qua consummata sunt in libro. Syrus legit, scribite hæc in libro, teste Seratio cum Syro consonat Hebræus Textus: illa verba Angeli, Narrate omnia mirabilia ejus, non indicant necessitatem, sed magnam convenientiam, ac congruentiam. Ut tam uberior Dei providentia erga suos, & tam eximia beneficentia divinæ argumentum cunctis innoteceat, & idem maxime credibile est Tobiam scripsisse hanc, non solum ad fratres Hebræos, sed ad alios etiam sibi familiares, & notos, apud quos exulabant, quibus Tobias senior charus, & gratus fuisse perhibetur, quo Dei providentia in suos maxime agnosceretur, & ei omnes gloriam darent, & inde concaptivi fratres multam hauriunt consolationem, & spem de libertate à captivitate, in qua erant in illa civitate sub Salmanazar Rege, & juxta aliam lectionem Angelus mandat; Scribite omnia, qua consummata sunt in libro.

Quod uterque Tobias exactissimè, & ad unguem implevit, ex quo compones satis difficilem quæstionem circa versiones hujus libri. Nam Chaldaica scriptio coherens cum nostra Vulgata, ac Arabica, loquuntur de Tobia in tertia persona; At Hebraica, Græca, & Syriaca loquuntur de Tobia in prima persona. Quod ita intellige Tobias senior, & junior ambo publicarunt, & scripserunt mirabilia Dei; Lectio Hebraica, Græca, & Syriaca referunt verba, quæ senior Tobias dixerat; & scripserat de se; proindeque in prima persona, ut de se agens loquitur. At scriptio Chaldaica cui consonat Latina, & Arabica narrat historiam per tertiam personam, tanquam referens epistolam à juniore Tobia scriptam, & idem cum res gestas sui Parentis commemorat de eo, ut de alio, per tertiam personam loquitur.

Circa Auctorem hujus libri Tobia multum dubitant, & censent esse valde ambiguum, Salmeiron tom. 1. Prolog. 9. cap. 3. Sanchez. Salmeiron. hic Prolog. 1. & ait, non multum ei displicere, qui asseruerit hunc librum fuisse compositum ab Esdra; Maxime quia in Codice Græco citantur Jeremias, qui multo tempore, multaque ætate antecessit utrumque Tobiam. Facile respondetur, quod illa allegatio Jeremæ nec habetur in nostro textu Latino, nec Chaldaico, nec Hebraico; in Codice autem Græco fortè alicujus incoherencia Jeremæ nomen ex margine irrepsit in Textum.

Qua lingua hic liber scriptus est.

Aperte, & clarè docet D. Hieron. Epist. 100. ad Chromatium, & Heliodorum, se hunc librum ex Chaldaico idiomate in Hebræam translulisse, & ex Hebræo, verbo ad verbum in Latinum, id est in nostram vulgatam. Et advertit Serarius ex Justino supplem. 9. quod præter lectionem Hebræam, ac Græcam, quæ nostræ lectioni Latine correspondet, datur etiam alia lectio, tam Hebraica, quam Latina aliqua multum distinctior extra; sed nostra lectio est vera, cum sit deducta ex originali Chaldaico, & approbata à Concilio Tridentino, ac Florentino.

Fixum est ergo, librum hunc primitus idioma, non Hebraico, sed Chaldaico juxta

D. Hieron.

D. Hieronymum fuisse conscriptum, ex eoque tanquam a fonte, variae translationes tam Hebraicae, quam Graecae, Syriacae, Arabicae, ac Latinae emanarunt, ut hic notat Serarius Prologom. 4.

284.

Dices, non videtur verosimile Tobiam hominem Hebraeum Chaldaico idiomate scripsisse Hebraeis. Respondemus tamen, quod cum Tobias senior, & caeteri Hebraei vixissent in captivitate 63. annis, ut statim dicam, jam Hebraei per tot annos multum debebant intelligere de lingua Chaldaica. Inde Tobias lingua Chaldaica scripsit, ut Dei miracula, ac magnifica opera cunctis fierent manifesta tam Hebraeis, quam Chaldaicis; vel die, ut dixi supra, senior Tobias scripsit Hebraico sermone, & ideo de se loquitur in prima persona. Junior Tobias eandem historiam scripsit Chaldaico sermone mittens per epistolas suas ad Chaldaeos, ac proinde ex his epistolis idiomate Chaldaico desumpta est translatio nostrae vulgatae Latinae juxta Divum Hieronymum.

D. Hieron.

Pro hujus rei majori intelligentia nota, quod Senior Tobias sub Salmanasar Rege ductus est captivus cum ageret annum aetatis 39. ut ex Textu Hebraeo colligunt Serarius, Sallianus, vixit in captivitate annos 63. vixit in universum annos 102. vixit caecus annis quatuor. Ita juxta nostram vulgatam, quae tenenda, & sequenda est c. 14. v. 1. Junior Tobias, cum esset duorum annorum juxta Serarium ad finem libri, ductus est captivus cum patre duxit uxorem anno aetatis 23. vel 24. vixit cum vivo parente annos 65. vel 66. vixit post parentis mortem 19. hoc est in universum annis 164. vel 165. & post mortem patris 99. De quibus facit mentionem nostra vulgata cap. 14. n. 16.

Serarius, Sallian.

Tob. 14.

Tob. 14.

QUESTIO XII.

De libro Judith.

SUMMARIUM.

- 285 Haeretici impie loquuntur de hoc libro.
286 Liber est Canonicus.
287 Magna dubitatio circa Auctorem hujus libri.
288 Joachimus Auctor est hujus libri, & probatur, & n. 289. 290.
291 Liber idiomate Hebraico scriptus.
292 Aliqui graves Auctores tenent historiam contigisse ante captivitatem.
293 Probabilior sententia post reditum a captivitate.

285. Anabapt. Senens.

Suo maligno ore multum venenum contra hunc librum evomunt Haeretici Anabaptistae apud Sixtum Senensem lib. 8. Biblioth. haeretic. 11. Judith librum a Canone rejicit Lutherus in Symposiaco c. 59. ait non esse historiam veram, sed commentum, seu figmentum poetarum, Homero, vel Virgiliano non ab simile. Idemque tenet, ac repetit in confessione Germanica, ubi ait librum Judith sibi videri esse quandam Tragediam.

De fide certum est apud omnes Christianos hunc librum Judith esse Canonicum, ac omnia, quae in eo narrantur, esse de fide certissima. Hunc librum, ut Canonicum recepit Nysena Synodus, ut testatur D. Hieronymus praefat in Judith; & in Catalogo sacror. Voluminum, cum numerat Concil. Carthag. 3. c. 27. Concil. Florent. & Trident. sess. 4. & ideo illum communiter citent Sancti Patres, Tertullianus, Clemens Alexandr. D. Cyrillus Alexandrin. D. Ambrosius Pelusiotus, Petrus Damianus, D. Augustus, Rupertus, & multi alii, quos citant Bellarminus lib. 1. de Verbo Dei, cap. 12. Fr. Antoninus a Matre Dei in Isagog. script. praefat. 1. dub. 11. §. 2. n. 244.

Auctor Libri.

Circa auctorem hujus libri magna est dubitatio; nam D. Isidorus lib. 6. cap. 2. ait, Judith, Tobias sive Machabaeorum libri a quibus Auctoribus scripti sunt minime constat, id est liquide non constat. Sed res est dubia; & in hac sententia est Gaspar Sanchez Prolog. in Judith. Sanchez, primo, quia in hac re nullum est certum, & firmam fundamentum ad aliquid determinandum.

Et contra multi antiqui Rabini, quos citat, & sequitur Sixtus Senensis, lib. 8. haeretic. 11. Senens. quod etiam tradit Annianus Philo lib. 2. de temporibus, & sequuntur communiter Recentiores, Eusebius Nierembergius lib. 10. de origine sacrae Scripturae, cap. 13. Lucas Velosus in Prolog. Judith, & Squisition. 1. Lahay sess. 15. cap. 9. Cornelius, Menochius, Tyrinus, & alii asserentes Scriptores hujus libri Judith fuisse Joachim Summum Pontificem de quo fit mentio hoc libro Judith cap. 15. n. 9. qui alio nomine dicitur Eliachim cap. 4. n. 5. & 7. utroque nomine dicebatur.

Quae sententia cum proximis Auctoribus mihi maxime placet. Sed cum non habeamus aliquod firmum fundamentum ad hoc asserendum, nec liberè hoc videatur dictum, mihi est conjectura; quia antiquitus valde solemnibus consuetudo, erat tam apud Latinos, quam Hebraeos, ut rerum gestarum annales, Sacerdotum Principes conscriberent. De Latinis testes prodo Livium Decada 1. lib. 5. & 6. Macrobius lib. 3. Saturnalia. 2. qui a Cicero id exceperit lib. 2. de Orat. Ab initio, ait rerum Romanarum usque ad P. Mutium Pontif. Max. res omnes singulorum annorum mandabat literis Pont. Max. de quo plura habes apud Alexand. Neapolit. lib. 2. c. 8.

Quod autem ad Annales gentis Judaicae, nullum est dubium hoc semper fuisse opus Propheticae, vel Pontificiae dignitatis, quod Josephus tradit lib. 1. contra Appium, & ait: Eandem in rerum conscriptionibus habuere sollicitudinem, Pontificibus, & Prophetis hoc imperantes, &c. De prophetis Textus est multiplex ex 1. Paralip. cap. 29. num. 29. ex 2. Paralip. 9. num. 28. ex cap. 12. num. 15. cap. 20. num. 34. ex cap. 27. num. 7. De Sacerd. argumentum sit Samuel, quod scripsit libros Iudicum, Ruth, & magnam partem libri primi Regum, ut supra vidimus. Sic etiam Eltras, qui non solum fuit Sacerdos, sed etiam juxta multorum sententiam fuit Pontifex, & scripsit non solum suum

286.

Niss Syn. D. Hieron. Carthag. Florent. Trident. Tertul. Alexand. Cyrillus. D. Ambros. Pelusiot. D. August. Rupertus. Anton.

287. D. Isidorus.

Sanchez.

288.

Eusebius, Velosus, Lahay, Cornel. Menochi, Tyrin.

Judith. 15.

289.

Livius, Macrobius, Cicero.

Alexand. Neapol.

290.

Josephus.

1. Par. 29. 1. Paral. 9. & cap. 12. & cap. 27.

QUESTIO XIII.

De Libro Esther.

SUMMARIUM.

- 294 Aliqui dixerunt librum Esther non esse Canonicum secundum posteriora capita.
295 De fide liber est Canonicus secundum omnes suas partes, & n. 296.
297 Liber scriptus est caractere Hebraico, & quomodo se habuit D. Hieron. in ejus translatione.
298 Aliqui dicunt Auctorem libri Esdras, vera sententia Mardocheum fuisse, & num. 299.
300 De tempore, quo hac historia contigit, & num. 301.

Hunc librum esse Canonicum tenent Hebraei Antiqui, & conveniunt cum eis, Graeci, & Latini; extat autem Hebraice in Canone Hebraeorum antiquorum, saltem usque ad cap. 10. Bellarm. lib. 1. de verbo Dei, Bellarm. cap. 7. videndus de hac re, proindeque librum esse Canonicum usque ad cap. 10. conveniunt omnes; & ideo sunt aliqui, qui extrema capitula cum in Hebraico volumine non habeantur, nullo modo ut Canonica, sed ut apocrypha reputant. Inter quos primus est, Divus Hieronymus, ut colligitur ex praefatione ejus in hunc librum sequenti sunt etiam ante Concil. Trident. Lyranus, Carthusianus, Hugo, Cajetanus, & quod magis post Concilium Trident. Sixtus Senensis lib. 1. & 8. Biblioth. Olina lib. 1. de Auct. sacrae Scripturae, cap. 3. Olina.

294.

Lyran.

Olina.

295.

Trident.

Bellarmin.

Bonfrerius.

Lorca.

Scalante.

D. Athan.

296.

Officium.

Divinum.

Esther. 13. & 14.

Expurgator.

297.

suum librum sed etiam primum, & secundum Paralip. & juxta aliquos tertium, & quartum, & librum Esther. Sic juxta morem Sacerdos Joachim, seu Eliachim; ut Pontifex scripsit annales sui temporis, ad hunc librum Judith. Et sicut ipse Pontifex Joachimus c. 4. num. 5. scripsit ad omnes, apud quos via transitus esse poterat, ut obtinerent ascensus montium, ad impediendam viam hostibus, sic & ipse scripsit hanc historiam.

Judith. 4.

In quo idiomate hic liber scriptus est. Cum ergo Joachimus fuisset Pontifex Hebraeus, indubitatum est, quod scripserit Hebraice, quamvis exemplaria Hebraica non extant; licet quidam asserat Constantinopoli haberi, sed hucusque talia non apparuerunt, S. Hieronymus, ut ipse testatur Epistol. 111. Chaldaicis exemplaribus usus est, Graecè etiam fecit hic liber. An sit deductus ab exemplari Septuaginta, Quidam asserunt alii multum dubitant, Salmeiron in sua Epistola ad Tuum existimat, Textum Graecum Judith, approbatum fuisse à Nysena Synodo; an verò fuerit Septuaginta interpretum, an etiam illud quod habemus? non audeat definire, nec determinare.

291.

D. Hieron.

Salmeiron.

De tempore.

Multi, & graves Doctores, Salmeiron Epistola proxime citata, Bellarm. lib. de Verbo Dei, cap. 12. & Greterus in ejus loci defensione, Pereira lib. 1. in Daniel. Gordonius in Chronologia ad annum 330. Cano de locis lib. 11. Genebrardus in Chron. Castro in Osee 2. num. 20. Sallian. anno Mundi 3344. ante Christum 710. num. 2. quo tempore existimat hanc historiam Judith accidisse, probabiliter tenent hanc historiam Judith accidisse ante captivitatem Babylonicam sub Manasse Rege, postquam nempe ipse Manasses, cum Judaeis in carcere Babylonico missus est in Jerusalem & rediit ad suam regnum.

292.

Salmeiron. Bellarm. Greterus. Pereira. Gordon. Cano. Castro. Sallian.

293.

Lyran. Dionys. Hugo. Eusebius. Beda. Berofius. Clem. Alex. Suidas. Ribeira. Torniel. Sanchez. D. August.

Alii è contra, ut Lyranus, Dionysius, Hugo, Eusebius in Chron. ad annum Mundi 4674. Beda sexta aetate mundi, Berofius, Annianus, & communiter Hebraei, ut refert Chron. Alexandr. Suidas verb. Holofernes Ribeira in c. 2. Nabum, Torniel. anno Mundi 3572. num. 3. in quo anno ponit hanc historiam, Sanchez in Judith. Prolog. 4. & quod magis est, D. Augustinus lib. 18. de Civit. cap. 26. qui omnes, & alii tenent hanc historiam Judith post reditum Judaeorum è captivitate Babilonica. Fundantur in multis, & variis rationibus, quia si tunc Respublica esset sub Rege Manasse, vel sub quocumque alio Rege, in tam duro, & accro bello cum Holoferne, de ipso Rege fieret mentio, & cum eo ageretur de his, quae pertinebant ad bellum, & non cum Sacerdote Eliachim, cap. 4. nu. 5. Deinde in hac occasione Judaei non dicuntur habere Reges, sed Duces Oziam. & Carmi. cap. 6. num. 11.

Judith. 6.

Confirmatur, quia ex his ultimis capitibus multa legi in Ecclesia constat: nam offeruntur Dominicæ 22. post Pentecosten desumptum est, ex cap. 14. & Epistola feriae quartae post Dominicam secundam quadragesimae, & Missa contra Paganos est, ex cap. 13. & ideo jure optimo Expurgatorium sanctae Inquisitionis tam Hispanicum, quam Lusitanum, sententiam Sixti Senensis deleri mandant.

Pro majori hujus rei intelligentia nota, quod hic liber primitus Hebraico caractere scriptus